

BANA
İTALYA'YI
ANLAT

NEDİM
GÜRSEL

Nedim Gürsel 1951'de Gaziantep'te doğdu. Galatasaray Lisesi'ni ve Paris Sorbonne Üniversitesi Modern Fransız Edebiyatı bölümünü bitirdi; aynı üniversitede Nâzım Hikmet ve Aragon üzerine Prof. Etiemble'in yönetiminde karşılaştırmalı edebiyat doktorası yaptı. Halen CNRS'te (Fransa Bilimsel Araştırmalar Ulusal Merkezi) araştırma başkanı olarak görev yapmakta ve Paris INALCO'da (Doğu Dilleri Yüksek Okulu) Türk edebiyatı dersleri vermektedir.

Edebiyatın hemen her dalında ürün veren Nedim Gürsel'in kitapları Fransa başta olmak üzere yirmi beş ülkede yayımlandı, bazı öykülerinden yapılan tiyatro uyarlamaları Türkiye ve Avrupa ülkelerinde oynandı. Yazar DAAD adlı kurumun davetlisi olarak bir yıl Berlin'de kaldı; Fransa, Almanya, İtalya ve Türkiye gibi pek çok ülkede hakkında incelemeler ve doktora tezleri yapıldı, belgeseller çekildi.

Nedim Gürsel'in aldığı ulusal ve uluslararası ödüller şunlardır:

Türk Dil Kurumu Ödülü (1976), Abdi İpekçi Barış Ödülü (1986), Fransız PEN Kulüp Özgürlük Ödülü (1986), Hal-dun Taner Öykü Ödülü (1987), Struga Altın Plaket Ödülü (1992), Radio France Internationale Öykü Ödülü (1992), France-Turquie Ödülü (2004), Fransa Hükümeti Edebiyat Şövalyesi Nişanı (2004), Mevlâna Dünya Kardeşlik Ödülü (2009), Türkiye Yayıncılar Birliği İfade Özgürlüğü Ödülü (2009), Balkanika Vakfı Uluslararası Roman Ödülü (2012), Fransa Akdeniz Roman Ödülü (2013).

Nedim Gürsel'in kitapları Doğan Kitap tarafından yayımlanmaktadır.

Bana İtalya'yı Anlat

DOĞAN KİTAP TARAFINDAN YAYIMLANAN DİĞER KİTAPLARI

Uzun Sürmüş Bir Yaz (anlatı) 1975	İzler ve Gölgeler (deneme) 2006
İlk Kadın (roman) 1983	Çıplak Berlin (anlatı) 2006
Cicipapa (toplu öyküler- 1967-1990) 2002	Yedi Dervişler (anlatı) 2007
Bir Avuç Dünya (toplu gezi yazıları 1977-1997) 2003	Allah'ın Kızları (roman) 2008
Dünya Şairi Nâzım Hikmet (inceleme) 1992	Hatırla Barbara (anı-gezi) 2009
Bozkırdaki Yabancı (inceleme) 1993	Türkiye: Yaşlı Avrupa'ya Genç Damat (deneme) 2010
Boğazkesen (roman) 1995	Derin Anadolu (gezi) 2010
Paris Yazıları (deneme) 1996	Şeytan, Melek ve Komünist (roman) 2011
Başkaldıran Edebiyat (inceleme) 1997	Aragon (inceleme) 2011
Resimli Dünya (roman) 2000	Yine Bana Döneceksin (gezi) 2012
Yaşar Kemal – Bir Geçiş Dönemi Romancısı (inceleme) 2000	Aşk Kırgınları (deneme) 2013
Öğleden Sonra Aşk (öykü) 2002	Yüzbaşının Oğlu (roman) 2014
Güneşte Ölüm (gezi) 2003	Acı Hayatlar (deneme) 2014
Sağ Salim Kavuşsak (otobiyografi) 2004	Tehlikeli Sevişmeler (öykü) 2015

BANA İTALYA'YI ANLAT

Yazan: Nedim Gürsel

Yayın hakları: © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Mayıs 2016 / ISBN 978-605-09-3429-8

Sertifika no: 11940

Kapak tasarımı: Erbil Kargı

Kapak görseli: ROMAOSLO / E+ / Getty Images

Baskı: Ana Basın Yayın Gıda İnş. San. Tic. A.Ş.

B.O.S.B. Mermerciler Sanayi Site 10. Cad. No: 15

Beylikdüzü-İstanbul

Tel: (0212) 422 79 29

Sertifika no: 20699

Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 1 Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Bana İtalya'yı Anlat

Nedim Gürsel

İçindekiler

İtalya deyince	11
Roma'nın gizleri	16
Bir zamanlar Napoli'de.....	35
Venedik'te kış	57
Venedik günlüğü	62
Carpaccio, Türkler ve Adriyatik'te bir liman	94
Giotto'nun mavi dünyası	100
Cesare Pavese'nin kentinde	106
Pisa ve kulesi	113
Umbria'da bir yaz	118
Orvieto ve Luca Signorelli	130
İsa'nın uğramadığı köy	135
Ravenna'nın mozaikleri.....	149
Bologna'da bir öğle vakti	158
Katolik İtalya'da bir Protestan cenneti	168
Lucera ya da yolun yarısı	174
Denize açılan kapı.....	182
Denizden Sicilya.....	186

İtalya deyince

İtalya deyince güneşli, güzel günler geliyor aklıma, nedense Roma'da bir akşamüstü yakalandığım fırtınayı unutmşum. Yağmurdan kaçmak için sığındığım Piazza Navona'nın yakınındaki o küçük kilisede gördüğüm Caravaggio'nun "Loreto Madonnası"nı unutmadım ama. Venedik'te tanıştığım Bellini'leri, Carpaccio'nun, Tintoretto'nun, Tiepolo'nun yapıtlarını unutmadığım gibi. Elini kana bulayan ressam Caravaggio'nun öyküsünü yazdım sonradan, izini Malta'da, Napoli'de, can çektiği Porto Ercole'de sürdürdüm. Baba Jacopo ile iki oğlu Gentile ve Giovanni'nin öykülerini de *Resimli Dünya*'ya kattım.

Kattım da ne oldu? Venedik'te yaşadığım puslu günlerden, arşınladığım dar ve karanlık sokaklardan, geçtiğim köprülerden bulanık bir tortu kaldı geriye, o kadar. Büyük Kanal'ın dibine çöken, çöktükçe yoğunlaşan, belleğim kadar bulanık bir tortu.

O günleri anımsamak neye yarar şimdi? Correr'de çalışırken masamda yanan ışığı, Zattere Rıhtımı'nda günbatımlarını, arılar gibi vızıldayan *vaporetto*'larla odamın rutubetli duvarlarında yankılanan şarkıları. Kanaldan bir gondol geçtiğini anlardım, yatağımdan kalkıp bakmaya üşenerek. O yatak, Venedik'te uyudu-

ğum uykular hep eski bir rüyanın derinliğine çekti beni, yalnızdım. Ama bir roman yazıyordum, şimdiki gibi bölük pörçük, çoğu not defterimin sayfalarında unutulmaya mahkûm yolculuk izlenimlerimi değil. Yine de, İtalya deyince, hep güzel günler, sevinçler, coşkular geliyor aklıma. Roma'da sevdiğim kadını beklediğim kahve, Trastevere'de, iyi soğutulmuş beyaz şarabın eşliğinde yediğimiz *spaghetti alla vongole*'ler, gece geç vakit dumanlı kahvelerin bodrum katlarında öpüşmeden önce içtiğimiz *grappa*'lar ve bir otel odasının aynasında birbirine kenetlenmiş, hazdan kıvranan bedenlerimiz.

İtalya'da Cesare Pavese ile Carlo Levi'nin peşine takıldığım da oldu, mutsuz yazarı bir otel odasında hayatına son vermeden önce yalnızken hayal ettiğim Piemonte günleri, geceleri de. Po Irmağı boyunca yağmur altında yürüyüşler, güneyde, kuş uçmaz kervan geçmez Basilicata bölgesinin terk edilmiş köyleri ve Carlo Levi'nin sürgün dönüşü uğramadan edemediği Matera'daki o serin lokanta. Bunların hepsi bir anı artık ya da kitaplarımda yaşayan, soluk alıp veren, daha doğrusu benim öyle olmasını istediğim gözlem ve izlenimler, çağrışım artıkları. Nasıl çöpe atılan yemek artıkları olur, öyle bir şey işte. Dönüp geriye bakıldığında iştah açmayan, merak uyandırmayan, hepi topu birkaç yazı, o kadar.

İtalya deyince Napoli'nin gürültülü sokaklarıyla diz boyu yoksulluğunu da anımsıyorum. Ve Santa Lucia'da yaşadıklarımı. Yaşadıklarımızı. Vezüv'ün Sorrento'daki otelimden balkonundan görünüşünü. İyi ki yazdım sonradan o öyküyü, iyi ki, o şarkıdaki gibi Sorrento'ya bir daha dönmedim. Yoksa o ağustos, Edip Cansever'in deyimiyle "kirli ağustos", o denizi, bütün o sıcak ve aydınlık günleri, kalbimdeki kiri aklayıp paklayan dost-

lukları böyle içimde taşımaz, kendimi Sorrento yolculuğunun anısına bu kadar kolay, böylesine nostaljiyle bırakamazdım.

Bu ülkede sanki hiç kötü günüm olmadı, acı çekmedim, Cenova’da kederden, ayrılıktan öleyazan ben değildim. Gece yarısı otobüslerinde kenti, kentleri bir uçtan bir uca kat eden de. Ne arıyordum peki, kimin peşindeydim? Hangi yalnızlıktan, hangi çileden, çilelerden kurtulmak istiyordum? Belli ki, kendimden kaçırıyordum. Bunu Ravenna’da, Piazza del Popolo’ya bakan güneşli bir kahve terasında fark etmiştim ilk kez, Toscano’nun izmaritinden kalan son dumanı da gün ışığına savururken. Yolunu burada bitiren, bu toprağa gömülen Dante’nin cehennem girişine yazdığı dizeler gelmiyor aklıma, hayır. O dizeleri *Resimli Dünya*’nın başına koyup, söylemek istediğimi baştan söyledim zaten, doğru yolun kaybolduğunu anlamam için başka yollara sapmam, başka yerlerden geçmem, başka ülkelere gitmem de gerekti. Şimdi “Çizme”nin haritasını canlandırıyorum belleğimde ve Yahya Kemal’in İstanbul için söylediği gibi, “Gitmediğim, görmediğim, sevmediğim” bir yer gelmiyor aklıma. Belki Gaeta. Ama sahi, oraya da gitmiştim bir zamanlar.

Gitmiş ve bütün gemileri yaktığımı sanmıştım. Formia İstasyonu’nda Roma trenini beklerken. İtalya’nın o ücra, sıcak, kuş uçmaz kervan geçmez köşesinde ben den başka kim bekleyebilirdi treni? Gemileri yakmıştım evet, önümdeyse yol kıvrılıp gidiyordu sarp yamaçlar arasından. Ardımda, sanki çok eskidendi, aşklar ve ölümler bırakmıştım, hayat kısalmıştı önümde. Kısalıp bir kurşunkalem boyu kalmıştı. O kalemle yazıyorum işte, tükendiğinde bitecek. Kalem değil, hayatım.

Hep güzel şeyler anımsıyorum bu ülkeyle ilgili. Kalabalık, maltataşı döşeli sokaklar ve yediğim pizzaların hazmını kolaylaştıran, dumanı tüten *espresso*'lar. Sonra, uzun yürüyüşlerden, artık kiliselerin duvarlarında değil belleğimde uçuşan fresklerin renk cümbüşünden sonra, kapalı kepenklerin ardında yatılan öğle uykuları. Çoğu kez yalnız ama bazen beyaz tenli, o alev saçlı kadınla birlikte aynanın, aynaların içinde uyunan uykular. Hepsi geldi geçti işte, bir avuç kül kaldı geride. Günbatımlarının anısı kaldı, müzeleri bir an önce görmek için erken kalkılan sabahların telaşı.

“Geldim, kaldım, gördüm.” İtalya günlerimin özeti sayılabilecek bu cümlemin ardında ne var, neler var, anlatmaya çalıştım kendimce. Şimdiyse her şey, intiharından önce Cesare Pavese'yle konuşmayan eski taşlar da dahil, benim için de susuyor. İşte o zaman tehlikeyi göze alıp, kendimle konuşuyorum. Michelangelo'nun heykelleri bile sustuğuna göre, kendim anlatıp kendim dinliyorum.

Ama öte yandan okurla da paylaşmak istiyorum bu anıları, çağrışımları, İtalya üzerine kurmaya çabaladığım cümleleri. Bu ülkede sanki hep güneşli yaz sabahlarına uyandım; kaldığım otellerin odaları geniş, tavanları yüksekti. Kepenkleri açar açmaz, caddenin gürültüsüyle birlikte güneş giriyordu içeriye. Şimdi, o sabahları düşündükçe, kepenkleri kapalı, renkleri vişneçürüğünden turuncuya dönen yapılar, kalabalık alanlar, kemerli çarşılar, çeşmeler düşüyor aklıma. Her çeşmenin anıtsal bir güzelliği olduğunu anımsıyorum. Bir beyaz kâğıda eğilmiş, bu satırları yazarken yalnızca İtalya'nın kentleri, Calvino “görünmeyen” dese de, görebilmek için büyük çaba harcadığım o hepsi birbirinden güzel, birbirinden alımlı kentleri belirmiyor lambamın ışığında;

Toscana'nın servilerini, Puglia'nın zeytin ağaçlarını, Livorno'da kıyı boyunca sıralanan çamları da hayal edebiliyorum. Beton yığını limanından başka hiçbir özelliği olmadığını sandığım Livorno'nun Medici'lerden kalma surlarıyla kanallarını keşfetmem için ikinci kez gelmem gerekmişti bu kente. Ve orada bir süre, yapıtlarını başka ülkelerde gördüğüm Modigliani'nin hayaletiyile baş başa kalmıştım. Floransa'da da öyle; renkler ve biçimlerle sarmaş dolaştım, Arno'nun bir türlü tanımlayamadığım o benzersiz sarısıyla tanıştığım, derken ırmağın öyküsüyle sanat tarihini harmanlamaya kalkıştığım kentte. "Elveda Floransa" demek yakışık almaz belki, ama bilmem yolum bir kez daha düşer mi oraya. Umarım öyle olur. Öyleyse merhaba İtalya! Italia mia!

Bu ülkede sanki hep güneşli yaz sabahlarına uyandım...

İtalya deyince, hep güzel günler, sevinçler, coşkular geliyor aklıma. Bu ülkede sanki hiç kötü günüm olmadı, Cenova'da kederden, ayrılıktan öleyazan ben değildim. Gece yarısı otobüslerinde kenti, kentleri bir uçtan bir uca kat eden de. Ne arıyordum peki? Kimin, neyin peşindeydim?

İtalya'da Carlo Levi ve Cesare Pavese'nin peşine takıldığım da oldu, mutsuz yazarı bir otel odasında hayatına son vermeden

önce yalnızken hayal ettiğim Piemonte günleri, geceleri de. Floransa'nın renkleri ve biçimleriyle sarmaş dolaştım, Roma'da eski taşlar ve suyun uyumuyla huşu içinde. Venedik'te yüzümde maske, şehvetli kalabalığın arasında yalnızdım. İtalya deyince Napoli'nin gürültülü sokaklarıyla diz boyu yoksulluğu da geliyor aklıma. Ve Santa Lucia'da yaşadıklarım. Yaşadıklarımız.

Aşkın, tutkunun, şehvetin coğrafyası; tarihin, sanatın, estetiğin beşiği bir ülkeye, İtalya'ya götürüyor bizi Nedim Gürsel. Bazen yeni romanını yazmak bazen kendi içinde bir yolculuğa çıkmak için tekrar tekrar gittiği, "Italia mia"sını kendi serüveniyle harmanlayarak anlatıyor.

